

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Ustawodawczej

Data posiedzenia: 14 października 2008 r.

Nr posiedzenia: 91

Posiedzeniu przewodniczył: senator Krzysztof Kwiatkowski – przewodniczący komisji.

- Porządek posiedzenia:**
1. Rozpatrzenie wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r. (*sygn. akt P 8/07*) dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.
 2. Rozpatrzenie wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 czerwca 2008 r. (*sygn. akt K 42/07*) dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania karnego.
 3. Rozpatrzenie wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r. (*sygn. akt K 34/06*) dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania karnego.
 4. Rozpatrzenie wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 kwietnia 2008 r. (*sygn. akt P 26/06*) dotyczący ustawy o Kodeks karny skarbowy.
 5. Rozpatrzenie wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r. (*sygn. akt SK 25/06*) dotyczącego ustawy – Kodeks karny wykonawczy.

W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji,
– przedstawiciele Biura Legislacyjnego Kancelarii Senatu: Piotr Radziejewicz, Marek Jarentowski oraz Katarzyna Konieczko.

Przebieg posiedzenia:

Ad. 1 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia z dnia 24 czerwca 2008 r. (*sygn. akt P 8/07*) dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania cywilnego omówił przedstawiciel Biura Legislacyjnego Marek Jarentowski. Wyjaśnił, że TK orzekł o niezgodności art. 49 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim ogranicza przesłankę wyłączenia sędziego jedynie do stosunku osobistego między nim, a jedną ze stron lub jej przedstawicielem ustawowym, pomijając inne okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwości co do bezstronności sędziego — z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Trybunał wyraził potrzebę interwencji ustawodawcza, w wyniku której nastąpiłaby nowelizacja zaskarżonego przepisu, umożliwiającą objęcie wszystkich przesłanek względnych mogących wywołać wątpliwości co do bezstronności sędziego”.

Przypomniał, że w grudniu 2007 r. grupa posłów wniosła projekt obszernej nowelizacji k.p.c. (*druk sejmowy nr 112*) obejmujący także zmianę art. 49 k.p.c. Projekt został skierowany do pierwszego czytania, jednak do dziś nie podjęto nad nim prac. Zapowiedź nowelizacji k.p.c. złożył też Prokurator Generalny, jednak stosowny projekt nie został do dnia dzisiejszego wniesiony do Sejmu.

W celu wykonania wyroku proponuje się by art. 49 k.p.c. nadać brzmienie podobne do rozwiązania przewidzianego w ustawie — Kodeks postępowania karnego o następującej treści: „*Niezależnie od przyczyn wymienionych w artykule poprzedzającym, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie*”.

Wobec powyższego przewodniczący komisji Krzysztof Kwiatkowski przedstawił wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu wykonanie tego wyroku.

Komisja jednogłośnie (4 głosy „za”) przyjęła przedstawiony wniosek.

Do reprezentowania komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy został upoważniony senator Bohdan Paszkowski.

Konkluzja Komisja wnosi o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

Ad. 2 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia z dnia 3 czerwca 2008 r. (sygn. akt K 42/07) dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania karnego omówił przedstawiciel Biura Legislacyjnego Piotr Radziejewicz. Wyjaśnił, że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 156 § 5 ustawy — Kodeks postępowania karnego „w zakresie, w jakim umożliwia arbitralne wyłączenie jawności tych materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniają wniosek prokuratora w przedmiocie tymczasowego aresztowania”. Poinformował, że do chwili obecnej żaden uprawniony podmiot nie wniósł inicjatywy ustawodawczej. Wyjaśnił, że zmiana ustawy — Kodeks postępowania karnego powinna polegać na stworzeniu instytucjonalnych gwarancji dostępu do części akt postępowania przygotowawczego dla podejrzanego (jego obrońcy). Chodzi tu o te akta, które uzasadniają zastosowanie albo przedłużenie wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania. W aktualnym stanie prawnym udostępnienie akt sprawy na tym etapie jest uwarunkowane zgodą prokuratora. Zaproponował, aby ustawę - Kodeks postępowania karnego uzupełnić o przepisy *expressis verbis* statuujące prawo podejrzanego (jego obrońcy) do zapoznania się z aktami sprawy także w postępowaniu przygotowawczym. Wobec powyższego przewodniczący komisji Krzysztof Kwiatkowski przedstawił wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu wykonanie tego wyroku. Komisja jednogłośnie (4 głosy „za”) przyjęła przedstawiony wniosek. Do reprezentowania komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy został upoważniony senator Krzysztof Kwiatkowski.

Konkluzja Komisja wnosi o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

Ad. 3 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia z dnia 24 czerwca 2008 r. (sygn. akt K 34/06) dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania karnego omówił przedstawiciel Biura Legislacyjnego Piotr Radziejewicz. Wyjaśnił, że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 247 § 1 ustawy — Kodeks postępowania karnego. Wyrok wywołuje skutki prawne z dniem publikacji (19 lutego 2008 r.). Dodał, że do chwili obecnej żaden uprawniony podmiot nie wniósł inicjatywy ustawodawczej, mającej na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, aczkolwiek w opublikowanych na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości planach legislacyjnych zamieszczona została nowelizacja kodeksu postępowania karnego, obejmująca również zmiany zakwestionowanego przez Trybunał Konstytucyjny art. 247 § 1 (*projekt z 20 maja 2008 r.*). Zdaniem przedstawiciela BL zmiana ustawy — Kodeks postępowania karnego powinna polegać na wskazaniu materialno-prawnych przesłanek zatrzymania i doprowadzenia osoby podejranej (oskarżonego), co pozwoliłoby ograniczyć ewentualną możliwość arbitralnego podejmowania decyzji przez prokuratora. Unormowania wymaga zatem funkcja procesowa art. 247 § 1 k.p.k., aby przepis ten mógł służyć realizacji podstawowych celów procesu karnego, tj. wykrywaniu i pociąganiu do odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw oraz rozstrzyganiu spraw w rozsądnym terminie. Stwierdził, że ustawodawca powinien ponadto zwrócić uwagę, aby nowelizacja nie przybrała charakteru ekstensywnego (nie wykraczała poza kryterium „konieczności” ograniczenia wolności osobistej w demokratycznym państwie prawnym). Wyjaśnił, że propozycja przygotowana przez Radę Ministrów (przywołany wcześniej projekt z 20 maja 2008 r.) oddaje istotę wyroku Trybunału Konstytucyjnego i może być traktowana jako jego wykonanie. Dodał, że jego zdaniem, inicjowanie przez Senat odrębnego projektu ustawy nie jest w tych warunkach zasadne. Ewentualne poprawki do ustawy wykonującej wyrok Senat może wnieść na dalszym etapie prac legislacyjnych. Jeżeli natomiast - wbrew oficjalnym zapowiedziom - Rada Ministrów nie wystąpi w najbliższym czasie z inicjatywą ustawodawczą, obejmującą zmianę art. 247 § 1 k.p.k., Komisja Ustawodawcza powinna wrócić do sprawy i rozważyć uchwalenie ww. przepisu, poprzez rozpoczęcie prac nad senackim projektem ustawy o zmianie ustawy kodeks postępowania karnego. Wobec powyższego przewodniczący komisji Krzysztof Kwiatkowski zaproponował, aby komisja nie wносиła o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w sprawie wykonania tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Komisja jednogłośnie (4 głosów „za”) przyjęła przedstawiony wniosek.

Konkluzja Komisja nie będzie wnosić o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

Ad. 4 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia z dnia z dnia 15 kwietnia 2008 r. (sygn. akt P 26/06) dotyczący ustawy o Kodeks karny skarbowy omówił przedstawiciel Biura Legislacyjnego Piotr Radziejewicz. Wyjaśnił, że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 47 § 4, art. 137 § 3 oraz art. 138 § 6 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Kodeks karny skarbowy w zakresie, w jakim przewidują możliwość orzeczenia przez sąd przepadku przedmiotów tytułem środka zabezpieczającego, po uprzednim nałożeniu na sprawcę wykroczenia skarbowego kary grzywny w drodze prawomocnego mandatu karnego z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wyrok wywołuje skutki prawne z dniem publikacji (21 kwietnia 2008 r.).

Zdaniem przedstawiciela BL, podjęcie prac legislacyjnych jest uzasadnione ze względu na zakresowy charakter wyroku w niniejszej sprawie. Z chwilą ogłoszenia wyroku, zakwestionowane przepisy tracą bowiem moc obowiązującą jedynie w zakresie wskazanym w sentencji wyroku. W konsekwencji oznacza to, że w przypadku wykroczeń zagrożonych obligatoryjnym przepadkiem przedmiotów, stosowanie postępowania mandatowego nie może mieć miejsca. Obligatoryjny przepadek przedmiotów stanowi bowiem będzie negatywną przesłankę zastosowania postępowania mandatowego. Marek Jarentowski przedstawił propozycję zmian ustawy - Kodeks karny skarbowy.

Ale przypomniał ponadto, że 26 sierpnia 2008 r. wpłynął do Marszałka Sejmu rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo celne oraz o zmianie niektórych innych ustaw (*druki sejmowe nr 938 i 1004*), wykonujący przedmiotowy wyrok Trybunału Konstytucyjnego. Ustawa została uchwalona przez Sejm w dniu 8 października 2008 r. i w dniu 9 października 2008 r. przekazana do Senatu (*druk senacki nr 266*). Dodał, że Senat będzie rozpatrywał tę ustawę na 20. pos. w dniach 28-30 października 2008 r.

Zaznaczył, że w tej sytuacji nie jest celowe podejmowanie inicjatywy ustawodawczej.

Wobec powyższego przewodniczący komisji Krzysztof Kwiatkowski zaproponował, aby komisja nie wносиła o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w sprawie wykonania tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Komisja jednogłośnie (5 głosów „za”) przyjęła przedstawiony wniosek.

Konkluzja Komisja nie będzie wносиć o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

Ad. 5 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r. (sygn. akt SK 25/06) dotyczący ustawy – Kodeks karny wykonawczy omówiła przedstawicielka Biura Legislacyjnego Katarzyna Konieczko. Wyjaśniła, że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 247 § 1 ustawy — Kodeks postępowania karnego. Trybunał nie wykluczył zupełnie możliwości czasowego osadzania skazanych w celach o powierzchni mniejszej niż 3 m² w przeliczeniu na osobę, niemniej jednocześnie zastrzegł, iż mogłoby to wchodzić w grę „w rzeczywistości nadzwyczajnych sytuacjach” jak np. przy nagłym wzroście liczby przestępstw oraz wyroków skazujących czy wystąpienie katastrofy budowlanej w zakładzie karnym. Ponadto Trybunał zaakcentował również, że zasady umieszczenia skazanego w takiej celi winny być wyraźnie określone, a przepisy „(...) nie mogą pozostawiać wątpliwości co do wyjątkowości sytuacji, w których to może nastąpić, maksymalnego czasu umieszczenia skazanego w mniejszej celi, dopuszczalności i ewentualnych zasad wielokrotnego umieszczania w takiej celi oraz trybu takiego postępowania.” Wyrok wywołuje skutki prawne z upływem 18 miesięcy od daty publikacji (czyli z dniem 5 grudnia 2009 r.). Do chwili obecnej żaden uprawniony podmiot nie wniósł inicjatywy ustawodawczej, mającej na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Zdaniem przedstawicielki BL zadość wskazówkom TK czyni następujące rozwiązanie legislacyjne uniemożliwiające stałe „obchodzenie” zasady ustanowionej w art. 110 § 2 k.k.w. poprzez jasne określenie:

- 1) okresu, na jaki osadzony mógłby zostać umieszczony w warunkach poniżej normy („do 14 dni”) i na jaki – aczkolwiek pod warunkiem wyrażenia zgody przez sędziego penitencjarnego (co stawia nieco wyżej poprzeczkę w stosunku do wymogu powiadomienia) – mogłoby ewentualnie dojść do przedłużenia tego okresu, przy czym w sumie w rachubę wchodziłoby najwyżej 28 dni; *nota bene* ustalenie takiego łącznego okresu, będącego zarazem terminem maksymalnym, byłoby zasadne o tyle, że art. 143 § 1 pkt 8 k.k.w. pozwala na umieszczenie skazanego w celi izolacyjnej właśnie na okres do 28 dni i choć jest to jedna z kar dyscyplinarnych, to bezspornie stanowi ona najważniejszy punkt odniesienia ze względu na wiążącą się z nią dolegliwość (podobną do tej, jaką niesie ze sobą zakwaterowanie w celi mieszkalnej o mniejszym metrażu aniżeli ten

- wymagany co do zasady);
- 2) minimalnej powierzchni celi w przeliczeniu na jedną osobę, która zawsze musi być zachowana (tj. 2 m²);
 - 3) przerwy, jaka powinna mieć miejsce pomiędzy kolejnymi przypadkami stosowania omawianego wyjątku w stosunku do tego samego osadzonego.

Nadto należy rozważyć „przeniesienie” całej regulacji z Rozdziału XXII, zatytułowanego „Przepisy przejściowe i końcowe”, do części szczególnej kodeksu, ponieważ w założeniu ma to być norma prawa materialnego, której zakres obowiązywania nie będzie ograniczony czasowo, a ponadto proponowane unormowanie nie będzie też miało charakteru dostosowawczego.

Katarzyna Konieczko przedstawiła propozycję zmian ustawy – Kodeks karny wykonawczy.

Wobec powyższego przewodniczący komisji Krzysztof Kwiatkowski przedstawił wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu wykonanie tego wyroku.

Komisja jednogłośnie (4 głosy „za”) przyjęła przedstawiony wniosek.

Do reprezentowania komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy został upoważniony senator Marek Trzcíński.

Konkluzja Komisja nie będzie wnosić o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingsową.

Sporządził Michał Napiórkowski